

YEREL YÖNETİMLERDE KATILIMCILIK VE ŞEFFAFLIK ARTIYOR...

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti ortak finansmanı ile İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü tarafından kamu hizmetlerinde şeffaflığı ve halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlamak amacıyla yürütülen Stratejik Yerel Yönetişim Projesi uygulamada ikinci yılını geride bıraktı. Projenin kapanış tarihinin yaklaştığı bu günlerde faydalanıcı kurum ve projenin uygulanmasında teknik destek sağlayan ekipten proje içeriği, uygulama süreci ve çıktıları konularında bilgi aldık.

2011 Ağustos'unda faaliyetlerine başlayan proje, demokratik yönetişimin hayata geçmesi; şeffaf, hesap verilebilir ve vatandaşlara etkin hizmet sunan yerel yönetimlerin oluşması ve halkın karar alma süreçlerindeki katılımının artması konularına yönelik faaliyetlerden oluşuyor.

Bu bağlamda projenin faaliyetleri üç bileşen altında gerçekleştirildi. İlk bileşen yerel yönetimlerin katılımcı stratejik planlama kapasitelerinin güçlendirilmesini, verimlilik ve şeffaflığın artırılması için katılımcı analitik araçların geliştirilmesini ve kullanımını hedefliyor.

Vatandaş karneleri, sosyoekonomik haritalama ve bütçe izleme olmak üzere üç araçtan oluşan katılımcı analitik araçların yerel yönetimlerle birlikte geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için 26 kentte yapılan 50'nin üzerinde eğitim, toplantı ve çalıştay ile 5000'den fazla yerel yönetim ve sivil toplum temsilcisine ulaşıldı.

Yerel katılım araçları kapsamında öne çıkan vatandaş karneleri, vatandaş memnuniyetini ve hizmet beklentilerini ölçümlemeyi amaçlıyor. Vatandaş karneleri sadece birer veri toplama çalışması değil, bunun ötesinde sürece eşlik eden yaygın medya ve sivil toplum savunuculuğu aracılığıyla, yerel yönetimlerin hesap verme yükümlülüğünü yerine getirmesini teşvik eden bir araç. Halkın geri bildirimlerini sistematik bir şekilde toplayarak ve yayımlayarak, vatandaşların kamu hizmeti sağlayan kuruluşlara performansları hakkında güvenilir ve toplu bir şekilde sinyal vermelerine ve değişim için motive edebilmelerine imkân sağlıyor.

Vatandaş karnesi, hane halkının kullandığı hizmetleri değerlendiren, hizmetlerin kalitesini ölçen, hizmete yönelik memnuniyet, erişim ve kullanım gibi değişkenlerin belirlenebileceği ve kentsel hizmetler ile ilgili kent içindeki mekânsal farklılaşmanın izlenebileceği bir çerçevede ele alınıyor.

Adana, Antalya, Kocaeli, Malatya, Mardin ve Trabzon'da toplam 15.000'in üzerinde hane halkı anketinin yapıldığı saha çalışması ile tamamlanan vatandaş karnesi araştırması vatandaşların kamu hizmetlerinden memnuniyetini ve hizmete erişimlerini ölçümlemek için yürütüldü. Vatandaş karnesi araştırması sonuçları söz konusu illerin kent konseylerinin ev sahipliğinde düzenlenen toplantılarla kamuoyu ile paylaşıldı ve sonrasında 2013 yılı bütçesindeki tahsislerin bu sonuçlarla ne kadar tutarlı olduğu tartışıldı.

Vatandaş karnelerinin yanı sıra 20 kentin farklı bölgelerinde sunulan hizmetlerin niteliğini ve kentlerin sosyal ve ekonomik durumunu anlamaya yönelik sosyo-ekonomik haritalama çalışmalarına temel olması amacıyla kent merkezlerindeki muhtarlarla toplantılar yapıldı. 1000'den fazla muhtarın katılımıyla gerçekleştirilen toplantılarda muhtarın kendi mahallerine ilişkin önceliklerini belirledikleri bir oylama yapıldı. Kentsel yapılar, ortak kullanım alanları, ulaşım, temizlik ve çevre sağlığı, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar ve kültürel hizmetler, eğitim, sağlık ve emniyet olmak üzere 8 hizmet başlığında sandıklar oluşturuldu. Sandıklarda öne çıkan hizmet öncelikleri aracılığıyla belediyeler ve merkezî yönetim kuruluşlarının hizmet planlamasına katkı sağlamasının amaçlandığı bu oylamayla, yerel yönetimlerde ihtiyaçların ne ölçüde karşılandığının belirlenmesi de mümkün oldu.

Proje kapsamında daha etkin stratejik planlama pratikleri için stratejik planlama mevzuatının geliştirilmesine de yönelik çalışmalar yürütülüyor. Bu amaçla 26 kentin temsilcilerinin katılımıyla ortak çalıştaylar düzenlendi. 7 kentte düzenlenen bu çalıştaylarda yerel paydaşlar mevzuata ilişkin önerilerin hazırlanmasına katkı sağladılar. Bu toplantılarda öne çıkan başlıklar stratejik planların belirli aralıklarla

revize edilmesi, plan hazırlama kılavuzlarının sürece önderlik etmesi, plan hazırlık döneminde iç-dış paydaş katılımlarının sağlanması ve kent konseyleri ile bu çatı altındaki STK'ların plan sürecinde aktif rol oynaması oldu. Bu önerilerin yanı sıra yerel yönetimler için stratejik planlama rehberine ilişkin çalışmalar Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katkılarıyla ilerlemeye devam ediyor.

Bu çalışmaların ülke çapında yaygınlaştırılması için de ilgili diğer bakanlık ve kurumların temsilcileriyle oluşturulan Ortak Çalışma Grubu'nun katkıları ve yereldeki uygulamalardan elde edilen bilgiler ışığında katılım araçlarına ait el kitapları hazırlanıyor.

Projenin ikinci bileşeni olan kent konseylerinin verimliliğini ve etkinliğini artırma çalışmaları kapsamında ise 3500'ün üzerinde kent konseyi ve sivil toplum temsilcisine eğitim verildi. Eğitim programı, yerel yönetimler ve kent konseylerinin desteğiyle yapılan anketler aracılığıyla gerçekleştirilen ihtiyaç analizi çalışmasının sonuçlarına göre oluşturuldu. Türkiye'de ve dünyanın çeşitli bölgelerinde benzer çalışmalar yürütmüş yabancı ve yerli uzmanlar tarafından verilen eğitimlerde vatandaşların yerel yönetim süreçlerine katılımının önemi, katılımı sağlamanın yolları, kent konseylerinin nasıl daha etkin hale getirilebileceği ve tüm bu süreçlerde kullanılması gereken yöntemler anlatıldı.

Bileşen kapsamında yürütülen bir diğer faaliyet ise dünya genelinde özel sektörün ve devlet kurumlarının performans ve verimliliklerini arttırmak amacıyla kullandıkları bir öğrenme aracı olan kıyaslama çalışması oldu. 28 yerel yönetimin katılımıyla uygulanan ve yerel yönetimlerin sundukları hizmetlerin kalitesini arttırmayı amaçlayan kıyaslama çalışmasının ilk aşamasında, örnek uygulamaların yürütüleceği alanlar, yerel yönetim temsilcilerinin de katılımıyla belirlendi. Emlak vergisi tahsili, iş yeri açma ve çalışma ruhsatları, yapı ruhsatları ve yapı kullanma izinleri, su ve kanalizasyon hizmetleri ve katı atık yönetim hizmetlerine ilişkin veriler, kıyaslama çalışmasına özel olarak hazırlanan bir İnternet sitesi aracılığıyla toplanarak uzmanlar tarafından analiz edildi. Daha sonra düzenlenen ortak çalıştaylarda yerel yönetim temsilcileriyle bir araya gelinerek bu veriler karşılaştırıldı ve yerel yönetimlerin birbirlerinin iyi uygulama örneklerinden faydalanmasının yolu açıldı.

Proje faaliyetlerinin önemli bir başka bölümünü ise yerel düzeyde katılımcı karar alma kültürünün gelişmesi için de çalışmalar sürdürüldü. Bu çerçevede her kentte iki kere gerçekleştirilen bütçe tartışma toplantıları yoluyla karar alma süreçlerinde yerel yönetim temsilcilerini kent konseylerine söz hakkı vermeye özendirerek şeffaflığın ve katılımcılığın artırılması hedeflendi. 2 kez tekrarlanan bütçe tartışma toplantıları hem yerel yönetimlerin hem de sivil toplum kuruluşlarının tutumlarında, karar alma süreçlerine katılımın artırılması ile şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanması için gereken derinlemesine değişimin önünü açmayı amaçlaması nedeniyle büyük önem taşıyor.

Bu bağlamda ayrıca yerel farkındalık kampanyaları düzenlendi. Kampanyalar kapsamında 26 kentte sivil toplum temsilcilerinin katılımıyla bir "İyi Yönetişim Bildirgesi" hazırlandı. Bir kentin yönetim ilkeleri gereği olan aktif katılımcılık, yerindenlik, etkin yerel yönetim anlayışı, şeffaflık ve hesap verebilirlik, sürdürülebilirlik, eşitlik ve sosyal güvenlik temelinde oluşturulan doküman proje kapsamında düzenlenecek ulusal konferansta 26 kentin yerel yönetim temsilcilerinin imzasına sunulacak.

Aynı zamanda projenin kapanışının da yapılacağı bu konferans ile proje çıktılarının toplumun tüm kesimlerine ulaştırılması hedefleniyor. Bu çerçevede yerel ve merkezi paydaşların yanı sıra proje yararlanıcısı kentlerin belediye başkanlarının katılımının da beklendiği konferans 24 – 25 Eylül 2013 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilecek.